

Hodnoty a postoje k manželství a dětem v kontextu demografickém – dvě dekády změn v ČR a na Slovensku

**Beatrice Chromková Manea
&**

Ladislav Rabušic

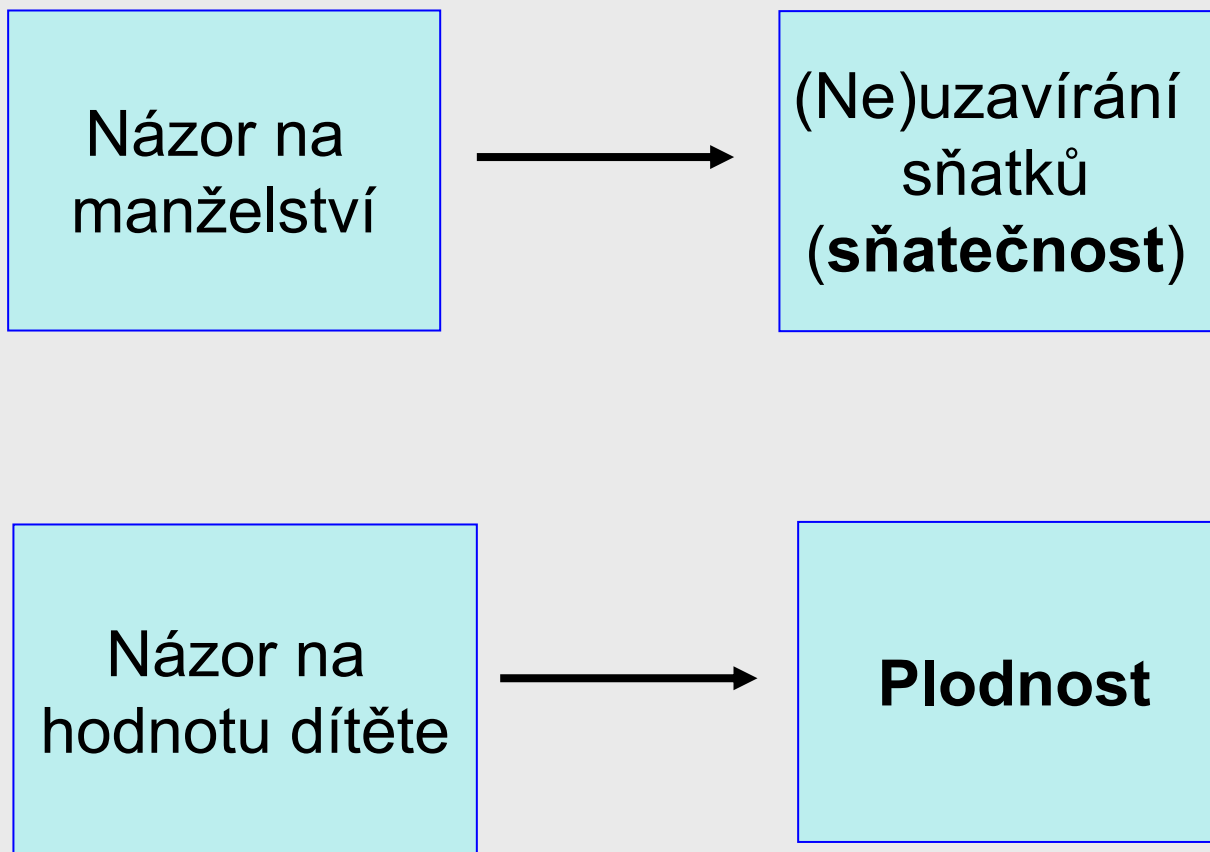
Fakulta sociálních studií MU

Hodnoty a chování

Hodnoty a demografické události

Výzkumná otázka

- Do jaké míry se shodují trendy v českém a slovenském demografickém vývoji po roce 1990 s hodnotovými a postojovými strukturami české a slovenské populace?
- Existují zde rozdíly mezi Českou republikou a Slovenskem?

Metoda a data

Srovnání demografického vývoje s
vývojem hodnotovým

a) Demografická data:

časové řady o demografických
událostech (zdroj: ČSÚ a ŠÚSR)

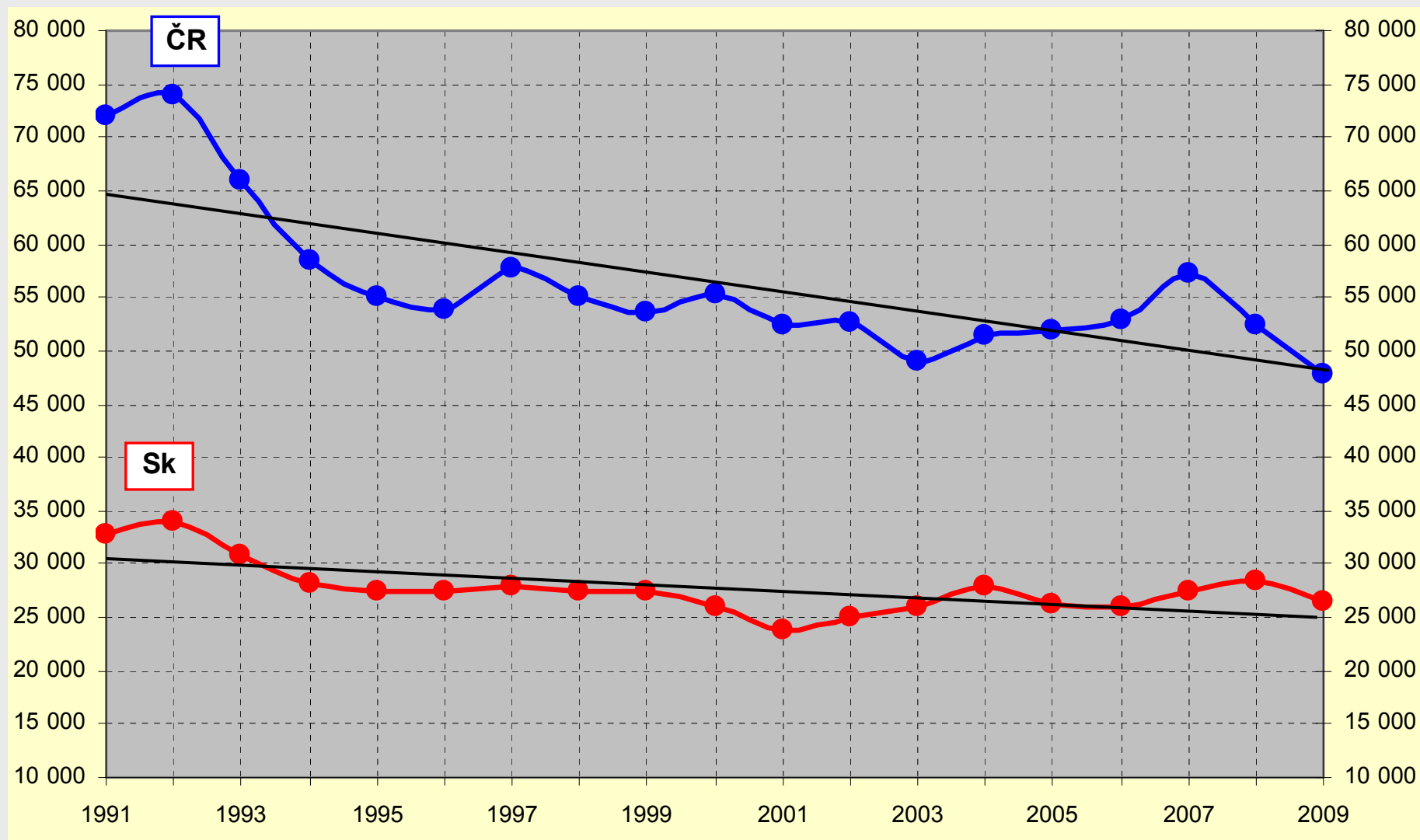
b) Data o hodnotách a postojích české a slovenské populace

- European Values Study (EVS)
- Tři vlny – 1991, 1999, 2008
- Populace 18+
- Standardizovaný dotazník

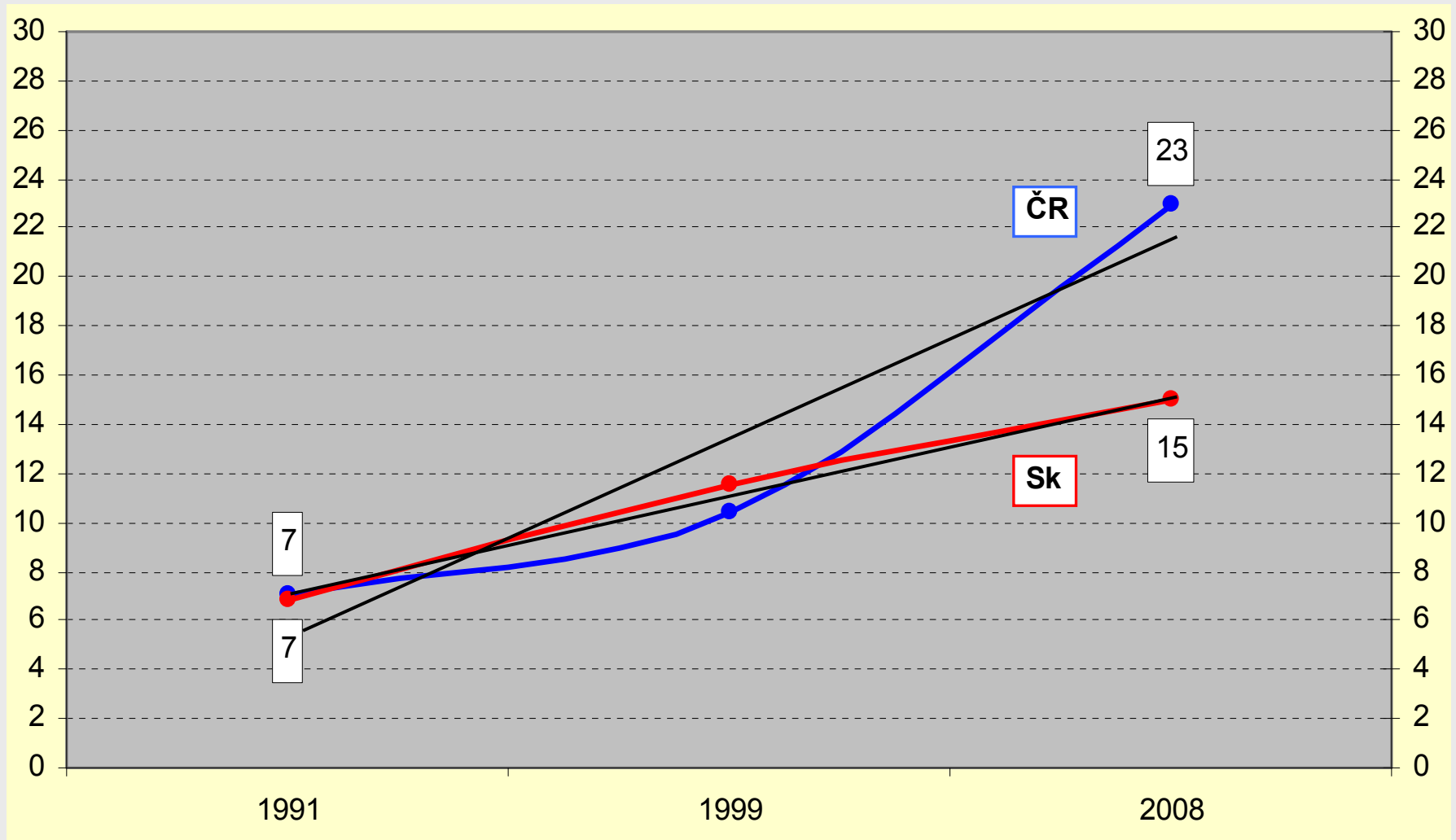
	Rok	Vzorek
<i>Česká republika</i>	1991	2 109
	1999	1 908
	2008	1 821
	Celkový počet	5 838
<i>Slovensko</i>	1991	1 137
	1999	1 327
	2008	1 509
	Celkový počet	3 973

Sňatečnost a manželství

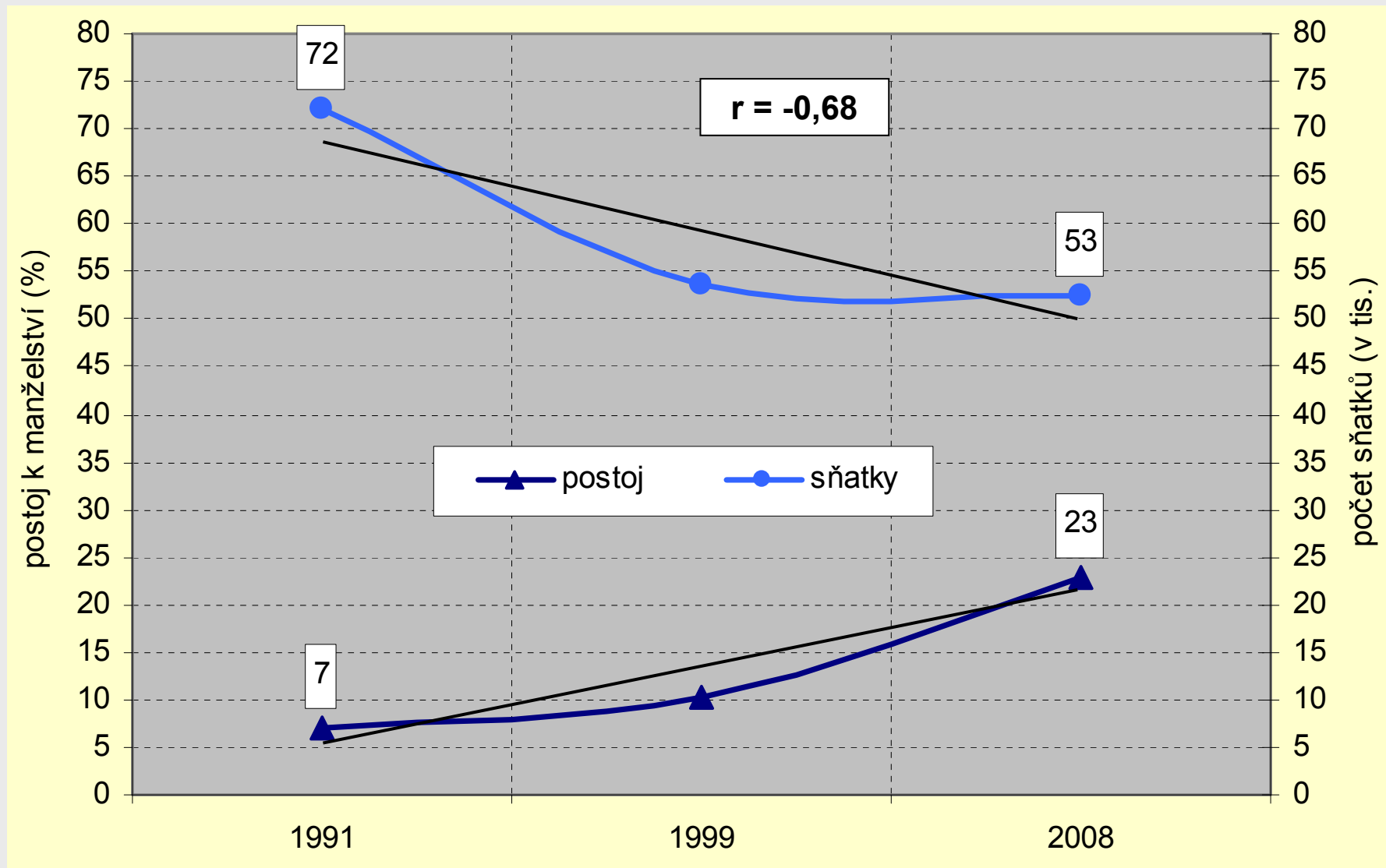
Obr. 1. Počty uzavřených sňatků v ČR a v SR 1991-2009

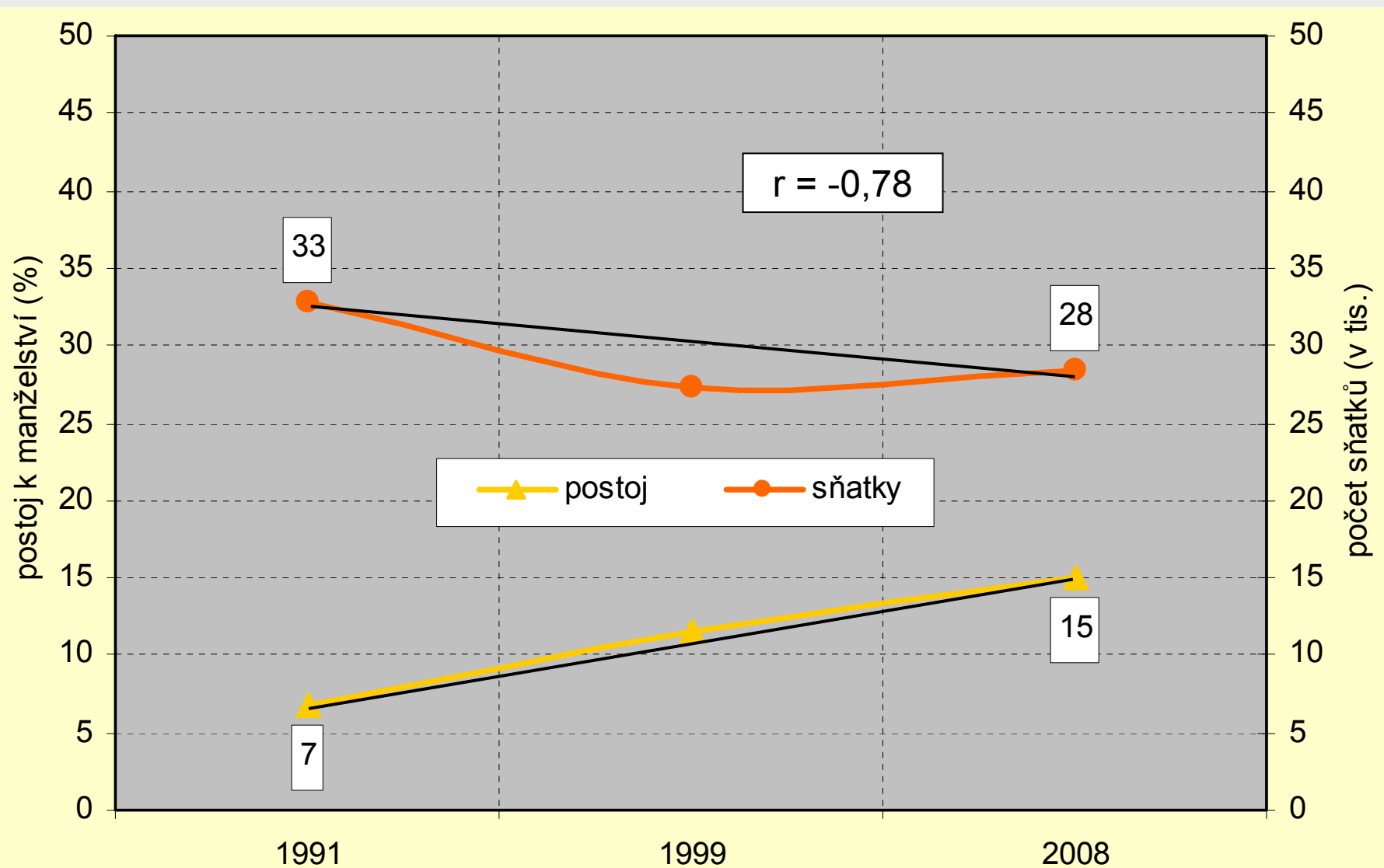
Obr. 2. Podíl respondentů v ČR a v SR souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce v letech 1991, 1999 a 2008 (v %)

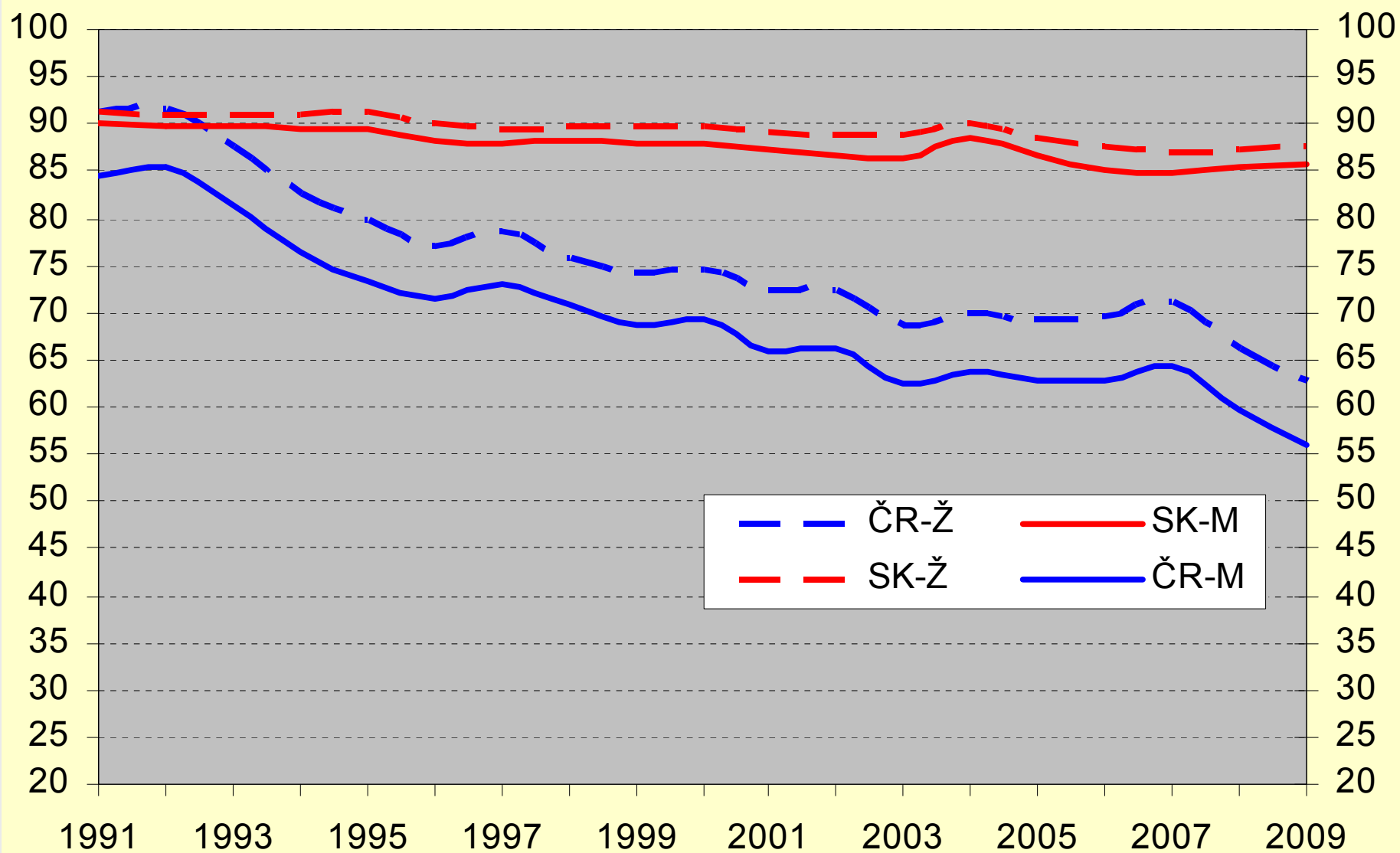
Obr. 3. Počet uzavřených sňatků v ČR r. 1991, 1999 a 2008 a podíl českých respondentů souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce

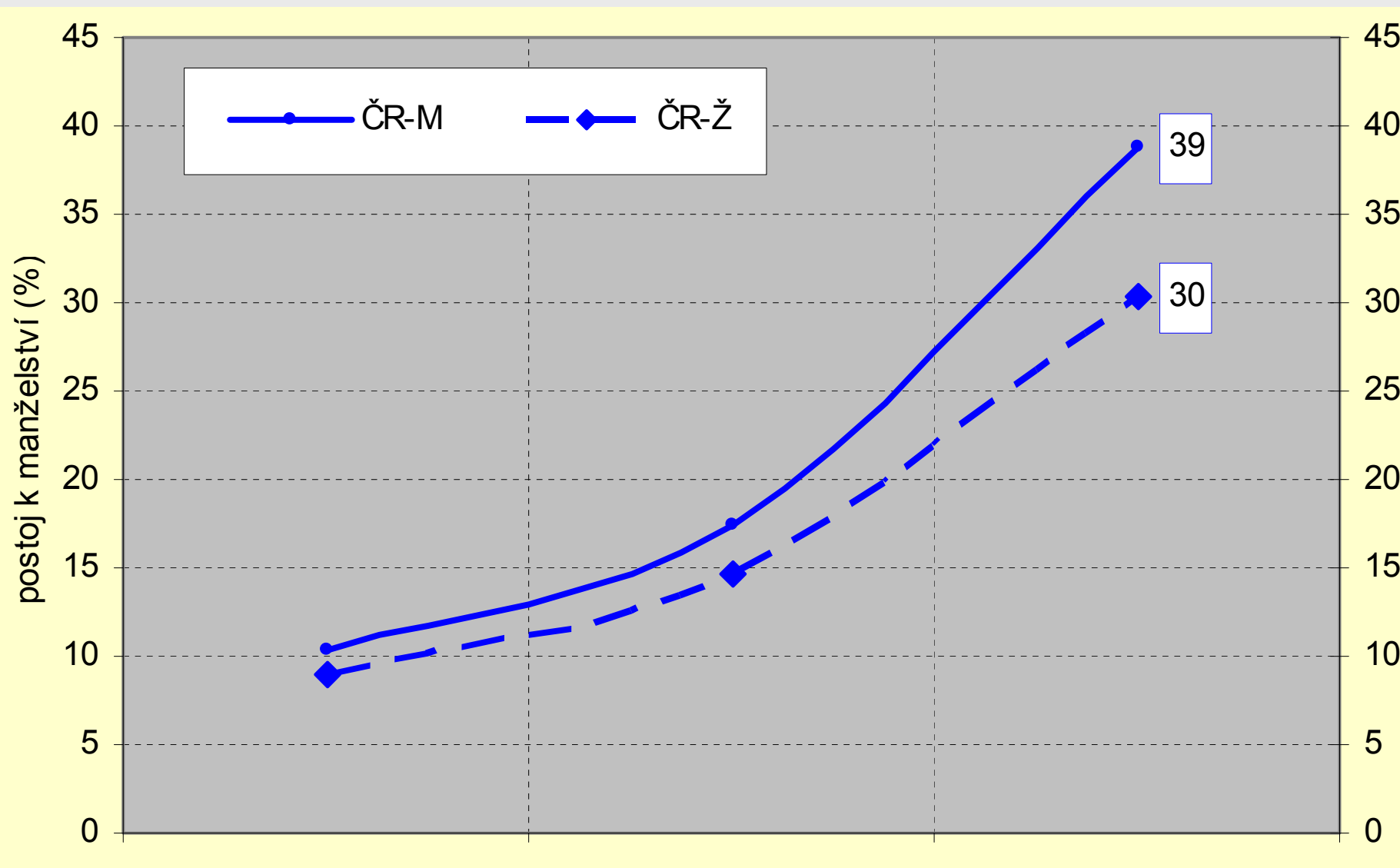
Obr. 4. Počet uzavřených sňatků v SR v r. 1991, 1999 a 2008 a podíl slovenských respondentů souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce

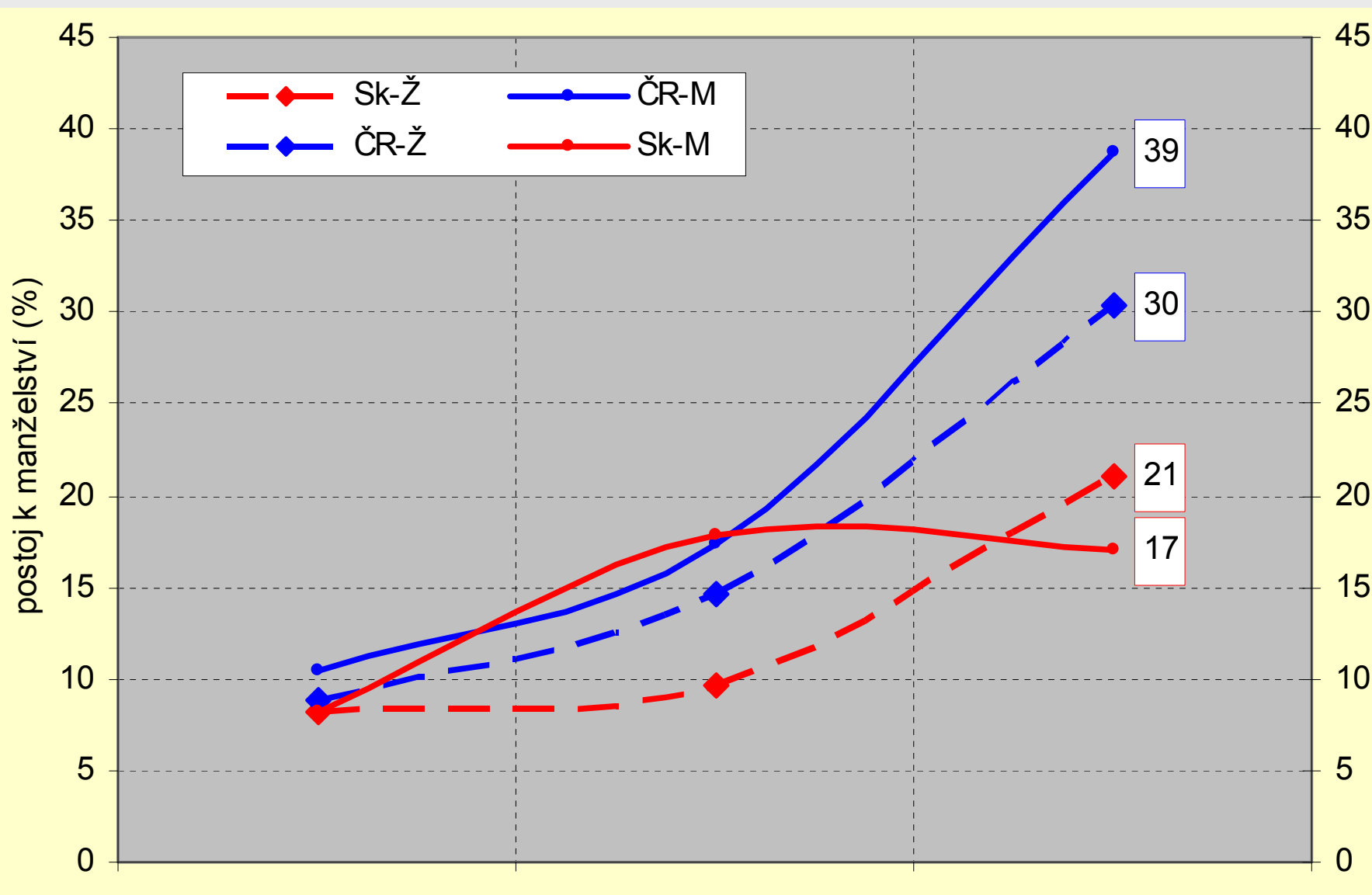
Obr. 5. Úhrnná prvosňatečnost v ČR a SR 1991-2009

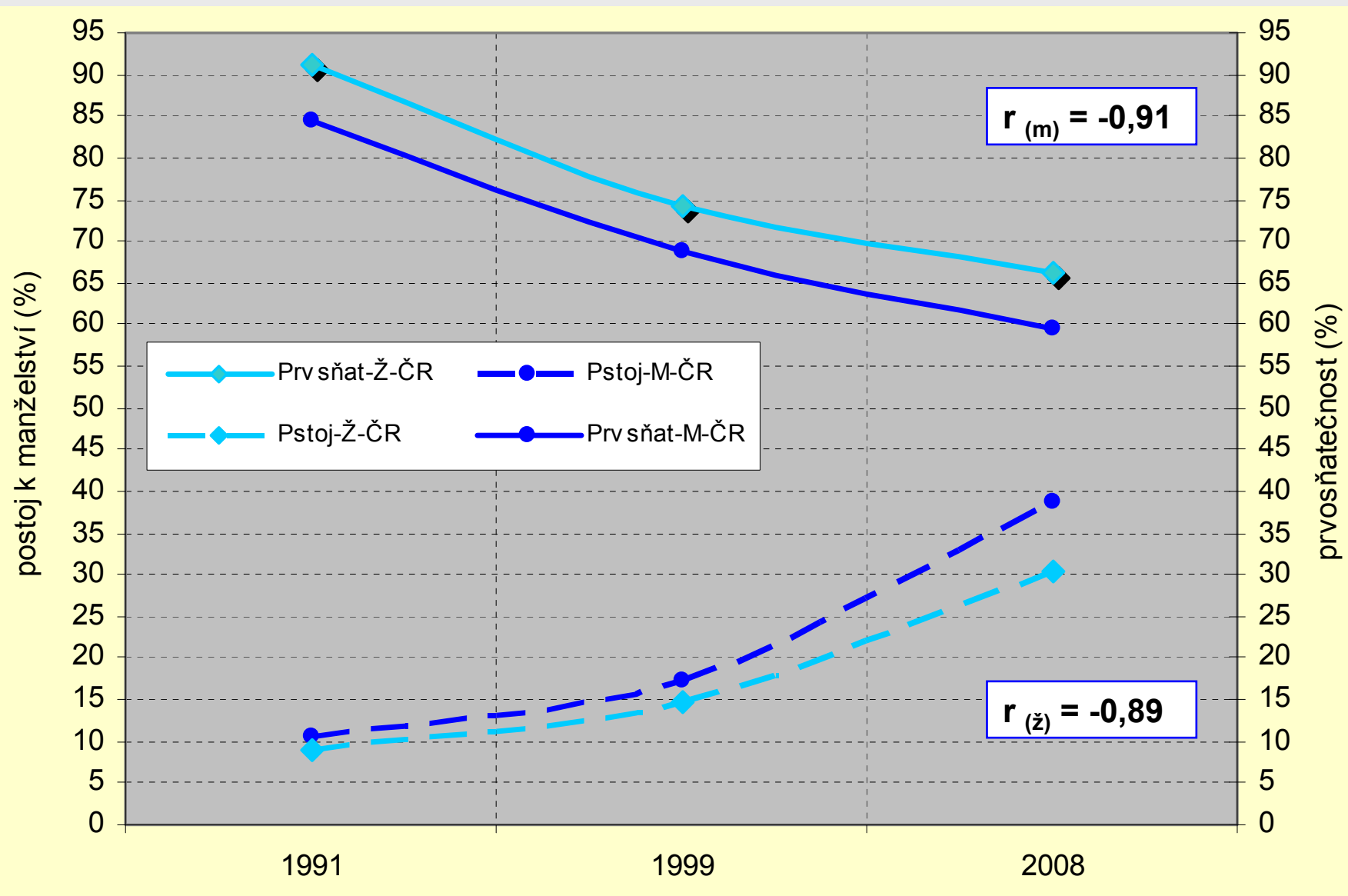
Obr. 6a. Podíl respondentů ve věku 18-44 let v ČR souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce, 1991-1999-2008.

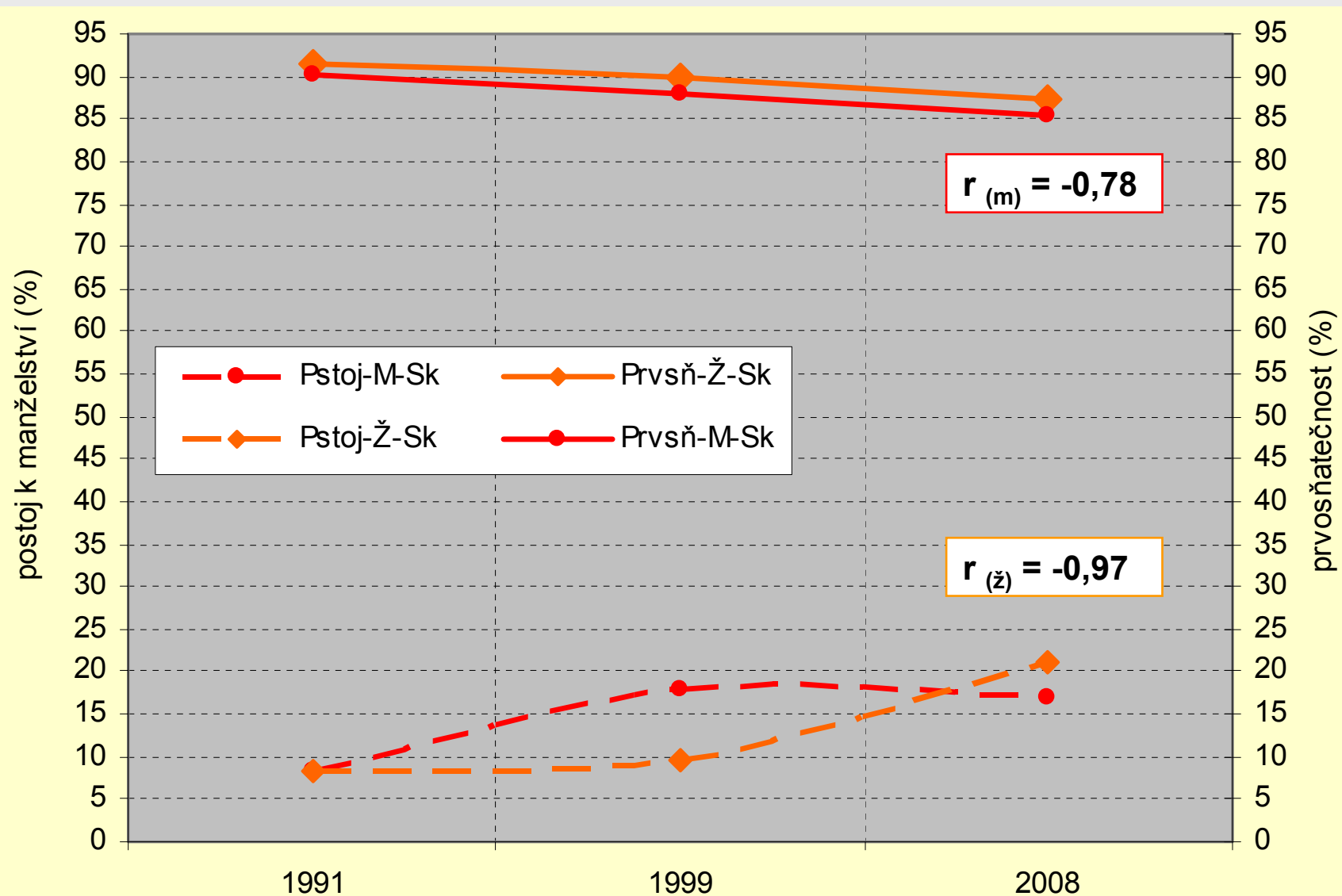
Obr. 6b. Podíl respondentů ve věku 18-44 let v ČR a v SR souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce, 1991-1999-2008.

Obr. 7. Úhrnná prvosňatečnost v ČR a podíl respondentů ve věku 18-44 let souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce, ČR 1991, 1999 a 2008.

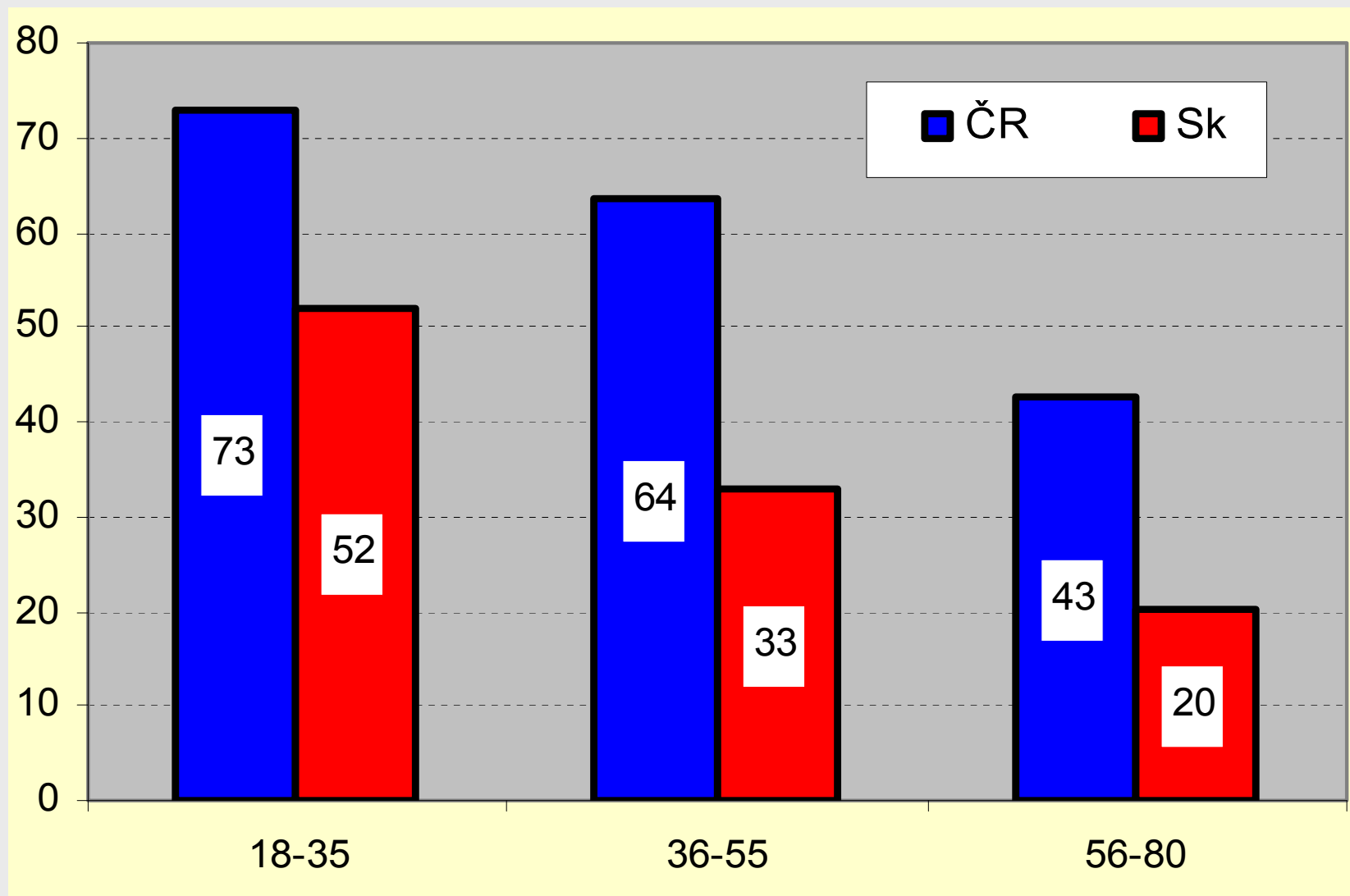
Obr. 8. Úhrnná prvosňatečnost v SR a podíl respondentů ve věku 18-44 let souhlasících s výrokem, že manželství je zastaralá instituce, SR 1991, 1999 a 2008.

Tab. 1: Vývoj podílu respondentů souhlasících s výrokem o manželství jako zastaralé instituci podle věkových kohort v ČR a v SR

		ČR			Sk	
Věk. kohorta	1991	1999	2008	1991	1999	2008
18-25	12,8	16,3	41,1	4,3	19,9	20,1
26-33	7,4	18,1	32,2	11,8	11,7	20,0
34-41	10,1	13,7	21,9	8,5	8,6	19,6
42-49	4,9	10,6	20,2	7,2	15,5	14,9
50-57	5,5	8	22,2	4,6	5,3	11,8
58-65	1,7	6,3	19,2	3,6	9,8	9,6

Obr. 9. Názor na kohabitaci v ČR a v SR v r. 2008 (souhlas s výrokem v %)

Otázka: *Je v pořádku, když dva lidé žijí spolu, aniž by byli sezdáni*

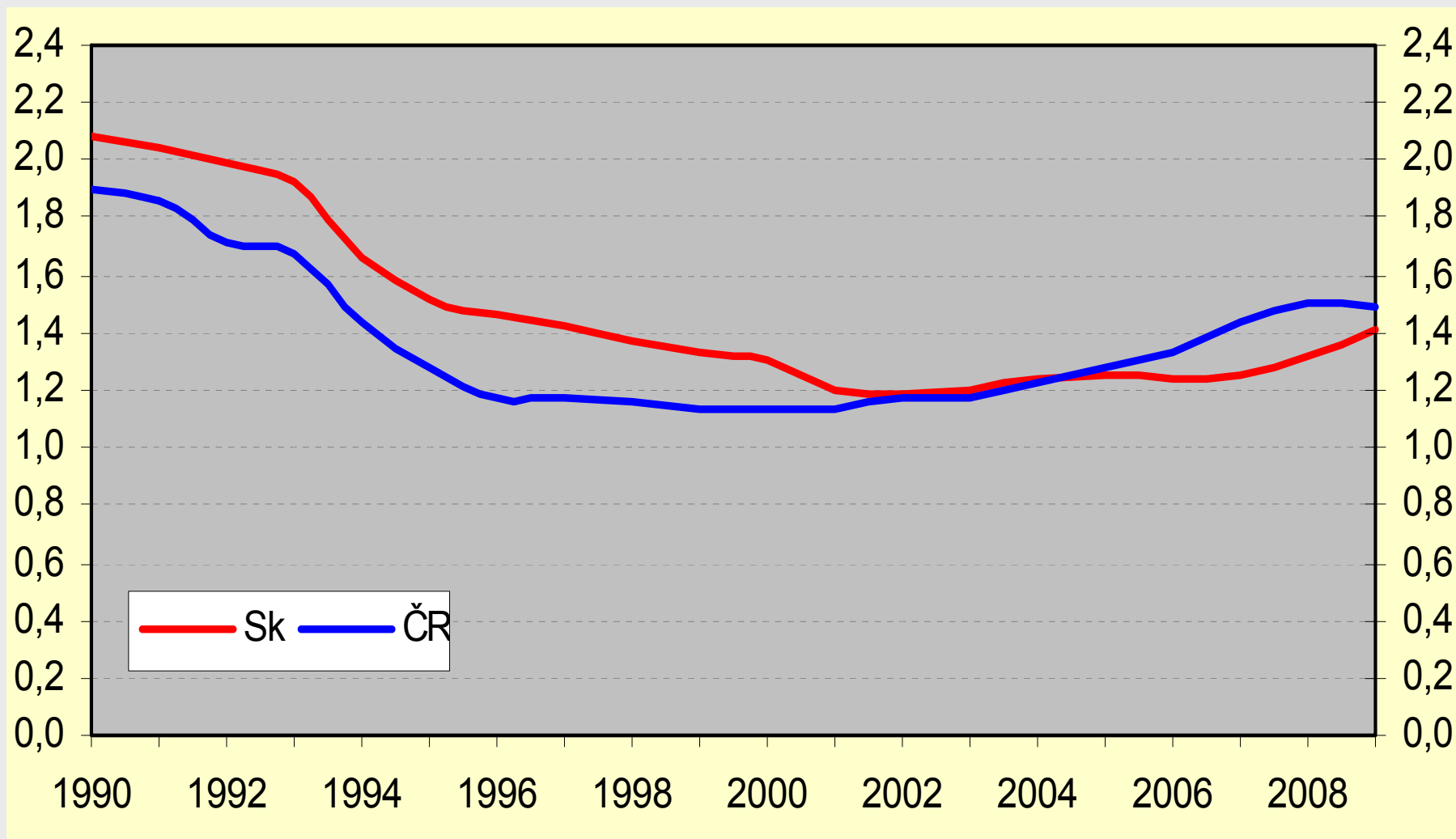
Hodnota dítěte a plodnost

Indikátor hodnoty dítěte ve výzkumu
EVS:

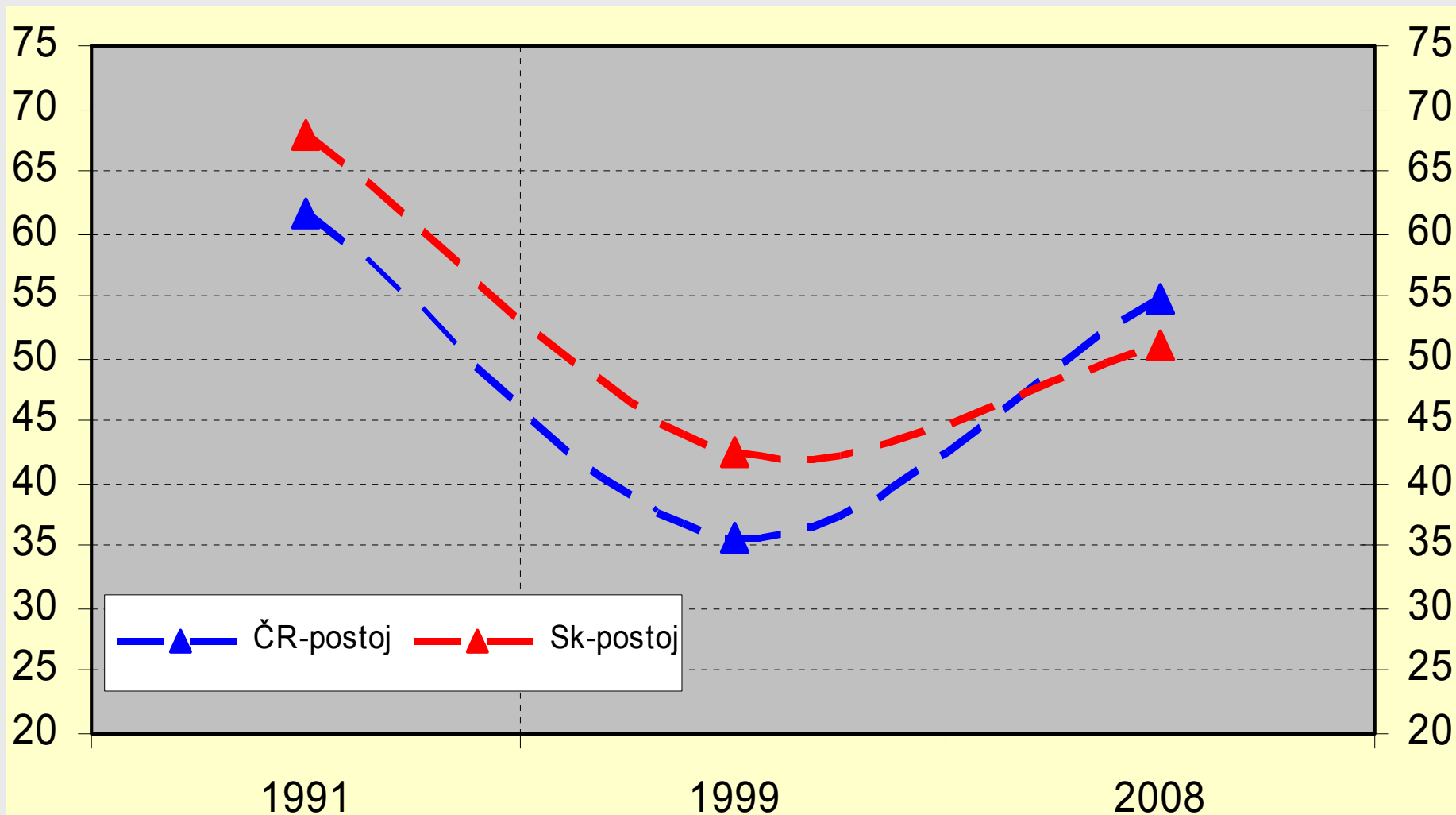
*Myslíte si, že žena musí mít děti, aby se
splnilo její poslání, nebo to není nutné?*

- 1 Potřebuje děti
- 2 Není to nutné

Obr. 10 Úhrnná plodnost v ČR a SR 1990-2009

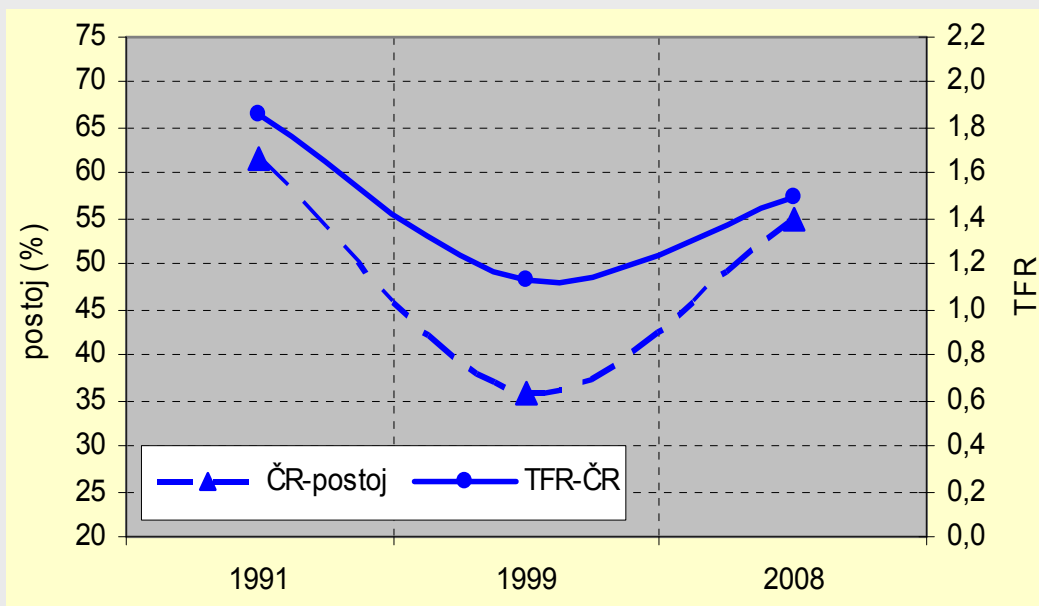

Obr. 11 Postoj k nutnosti mít děti (podsubor respondentů ve věku 18-44 let), ČR a SR 1991, 1999 a 2008 (souhlas v %).

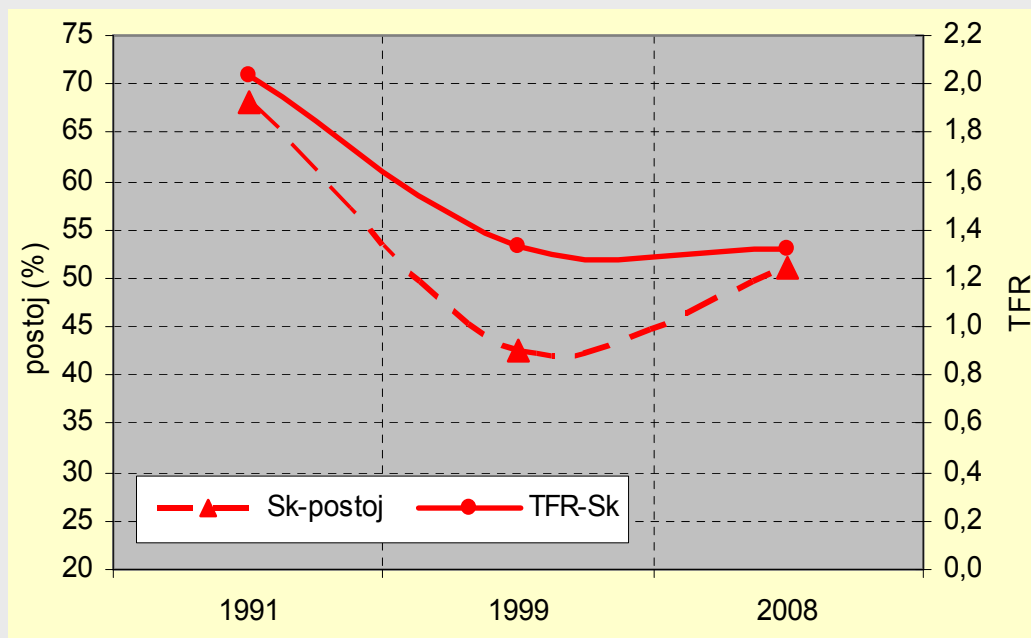

Obr. 12 Postoj k nutnosti mít děti (podsubor respondentů ve věku 18-44 let), ČR a SR 1991, 1999 a 2008 (souhlas v %).

ČR

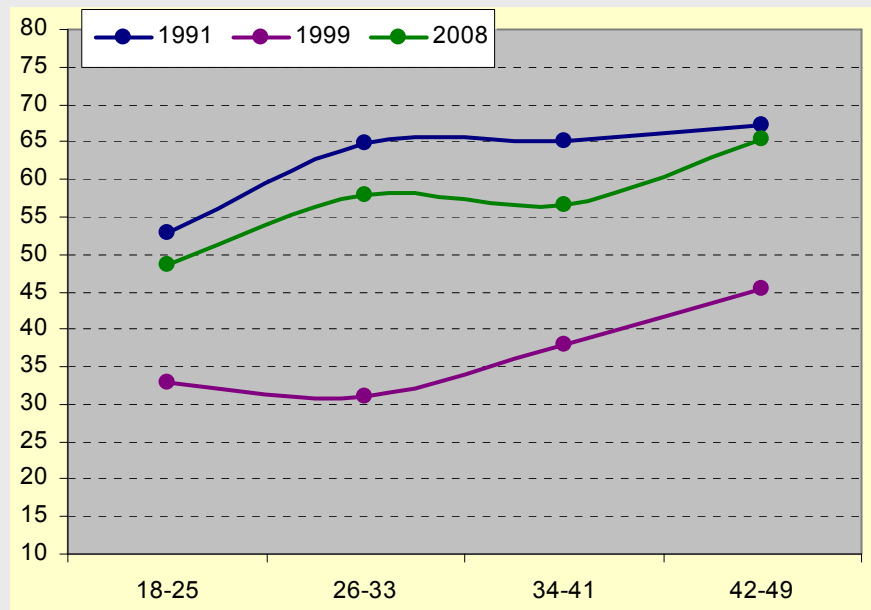

SR

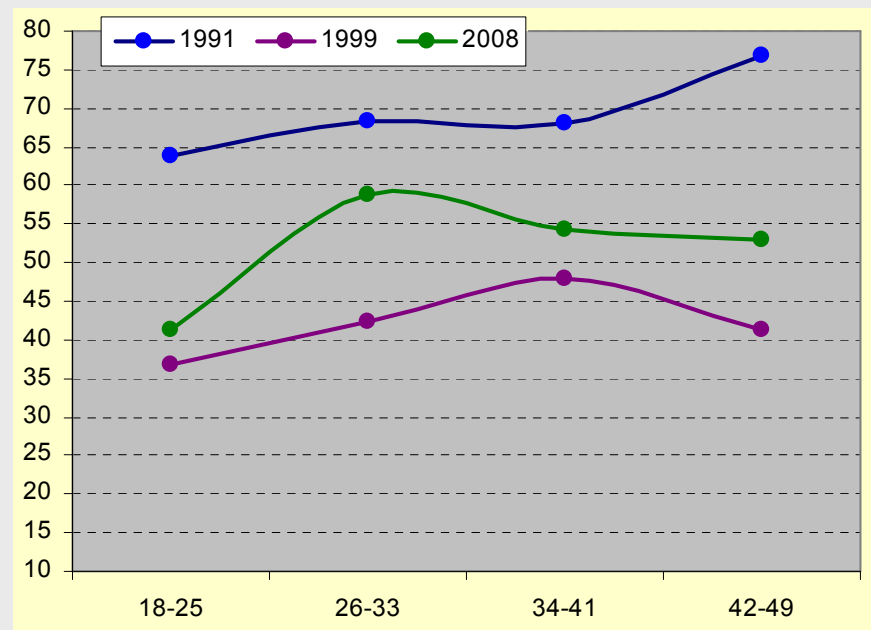

Obr. 13 Postoj k nutnosti mít děti ČR a SR 1991, 1999 a 2008 podle věkových skupin – transverzální pohled (souhlas v %).

ČR

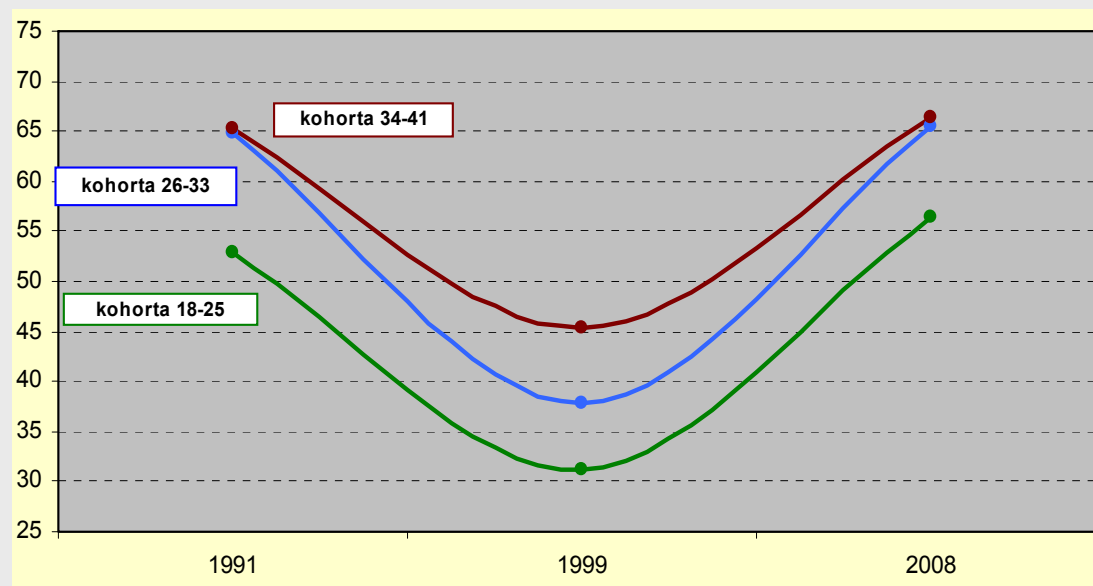

SR

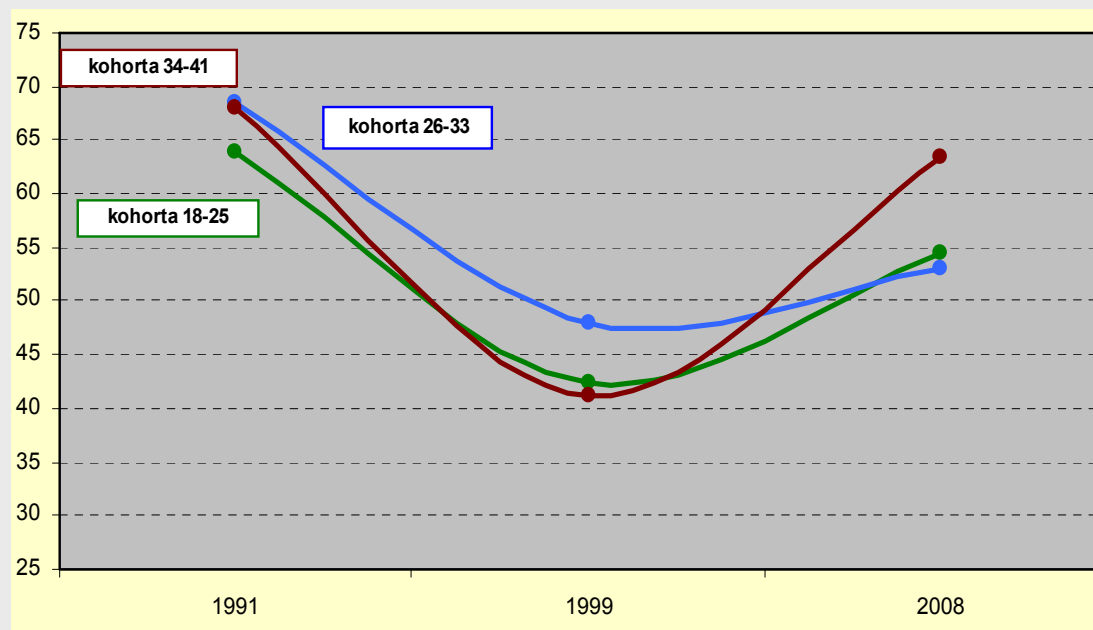

Obr. 13 Postoj k nutnosti mít děti ČR a SR 1991, 1999 a 2008 podle věkových skupin – kohortní pohled (souhlas v %).

ČR

SR

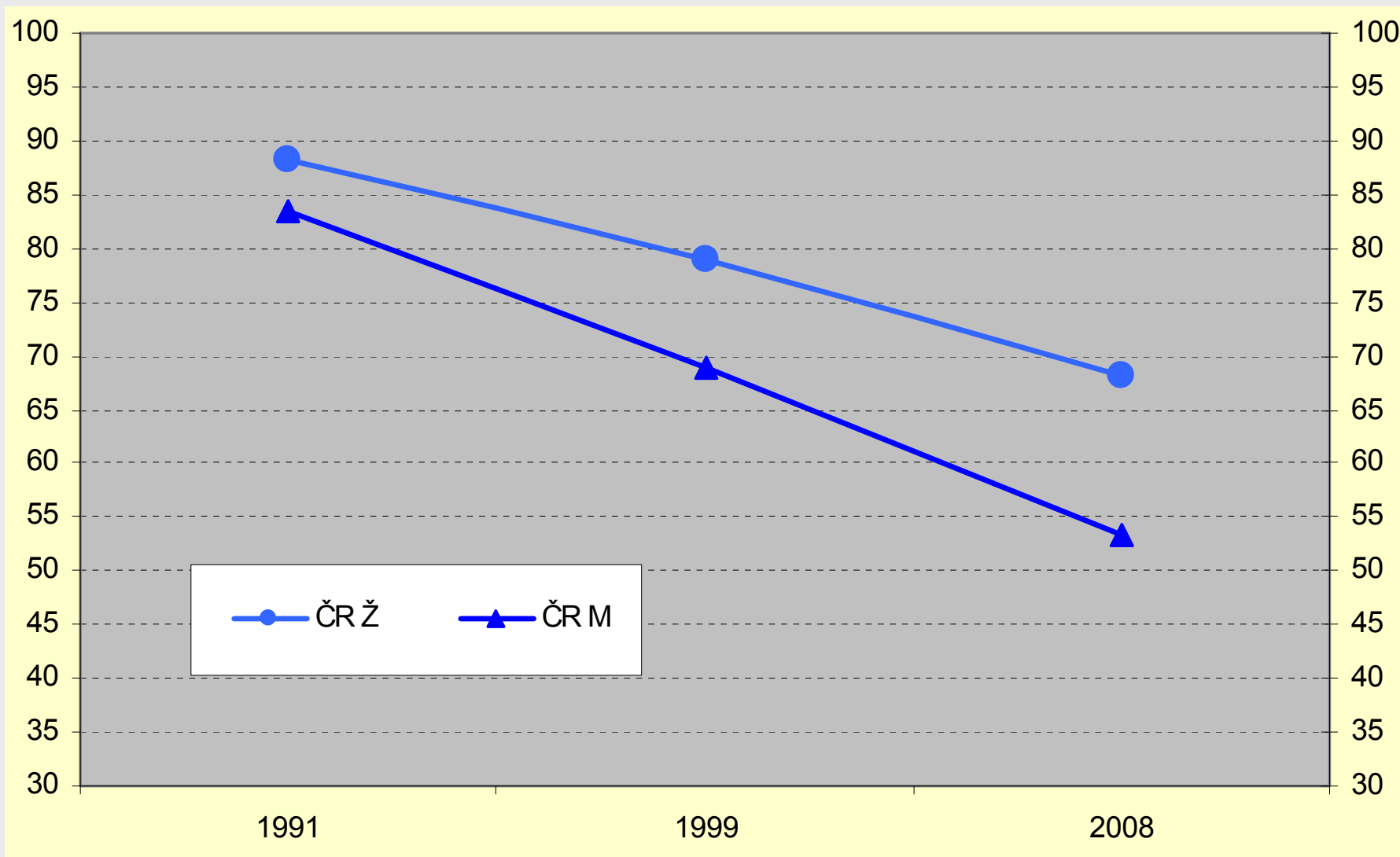

Děti a manželství?

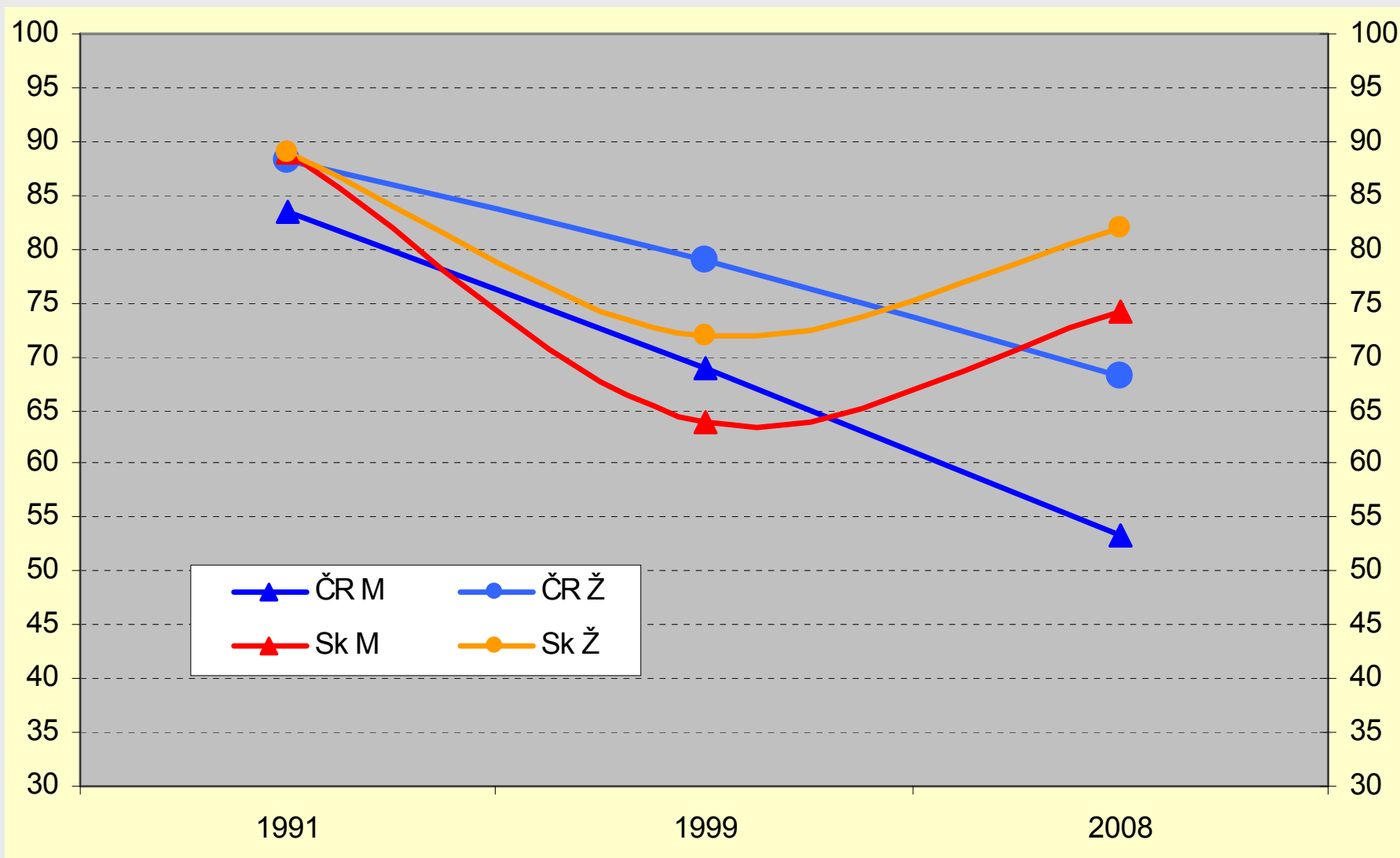
Otázka EVS: Zde je seznam věcí, o nichž si někteří lidé myslí, že jsou nutné pro úspěšné manželství. Prosím, řekněte mi pro každou z nich, zda ji považujete za velmi důležitou, spíše důležitou nebo nepříliš důležitou pro úspěšné manželství.

Děti

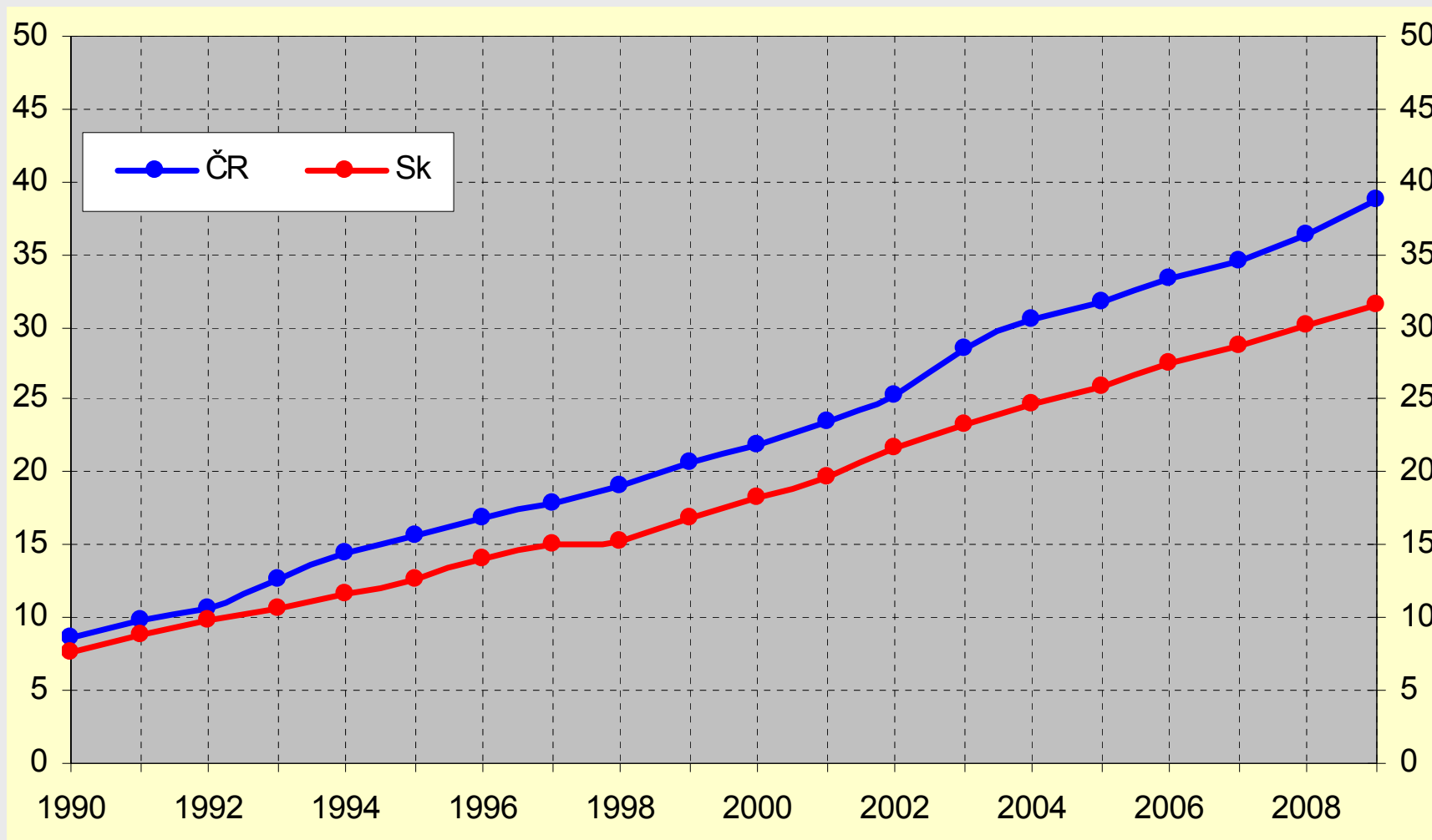
Obr. 14a Názor na existenci dětí jakožto **velmi důležité** podmínky úspěšného manželství v ČR 1991, 1999 a 2008 podle pohlaví, podsoubor 18-44 let (v %).

Obr. 14b Názor na existenci dětí jakožto **velmi důležité** podmínky úspěšného manželství v ČR a SR 1991, 1999 a 2008 podle pohlaví, podsoubor 18-44 let (v %).

Obr. 15 Podíl živě narozených mimo manželství (v %)

Postojový indikátor „ilegitimity“

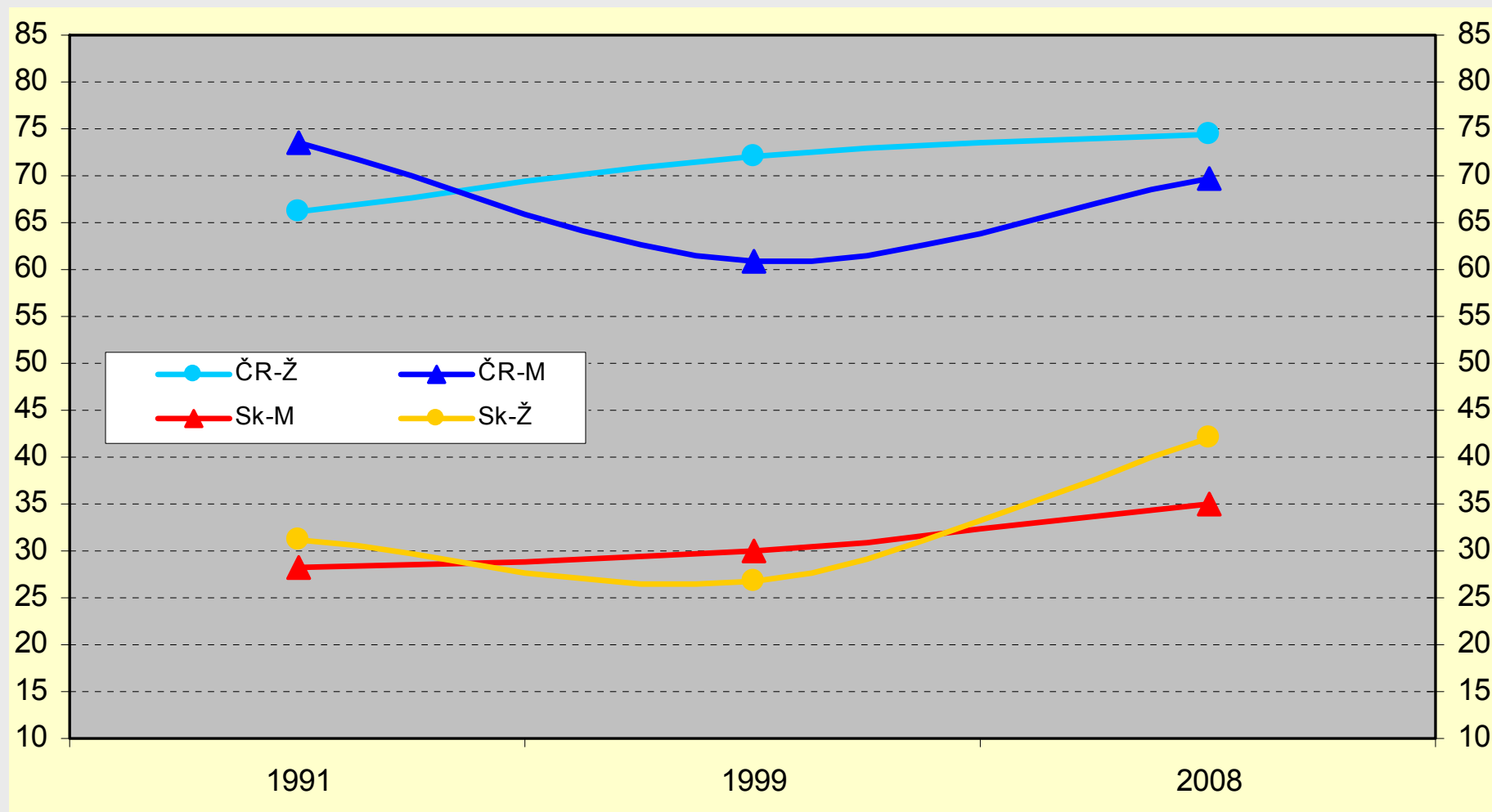
Znění otázky:

Chce-li žena dítě, ale chce je vychovávat sama a žít bez muže, schvalujete to, nebo ne?

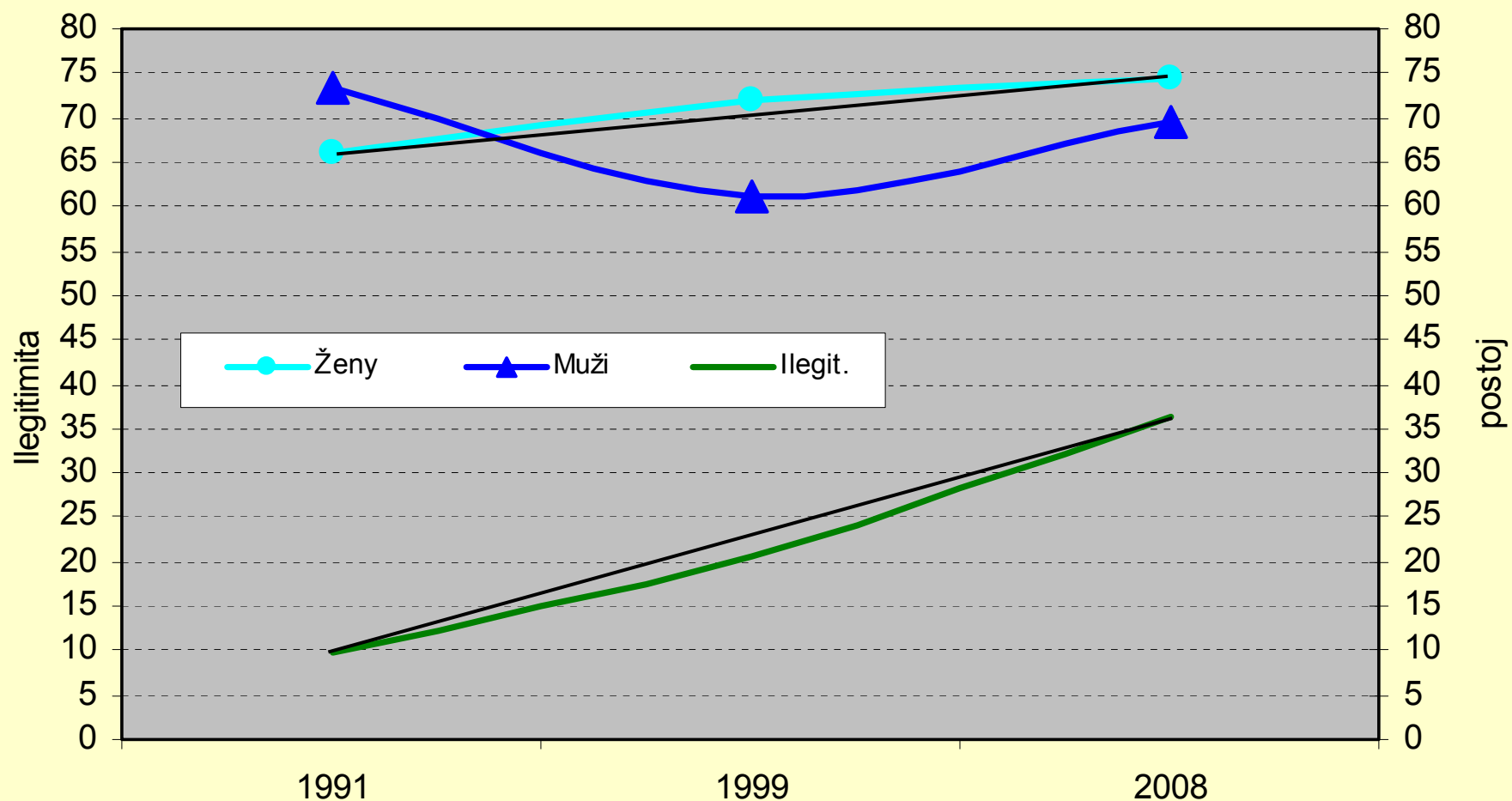
1 – Schvaluji

2 – Neschvaluji

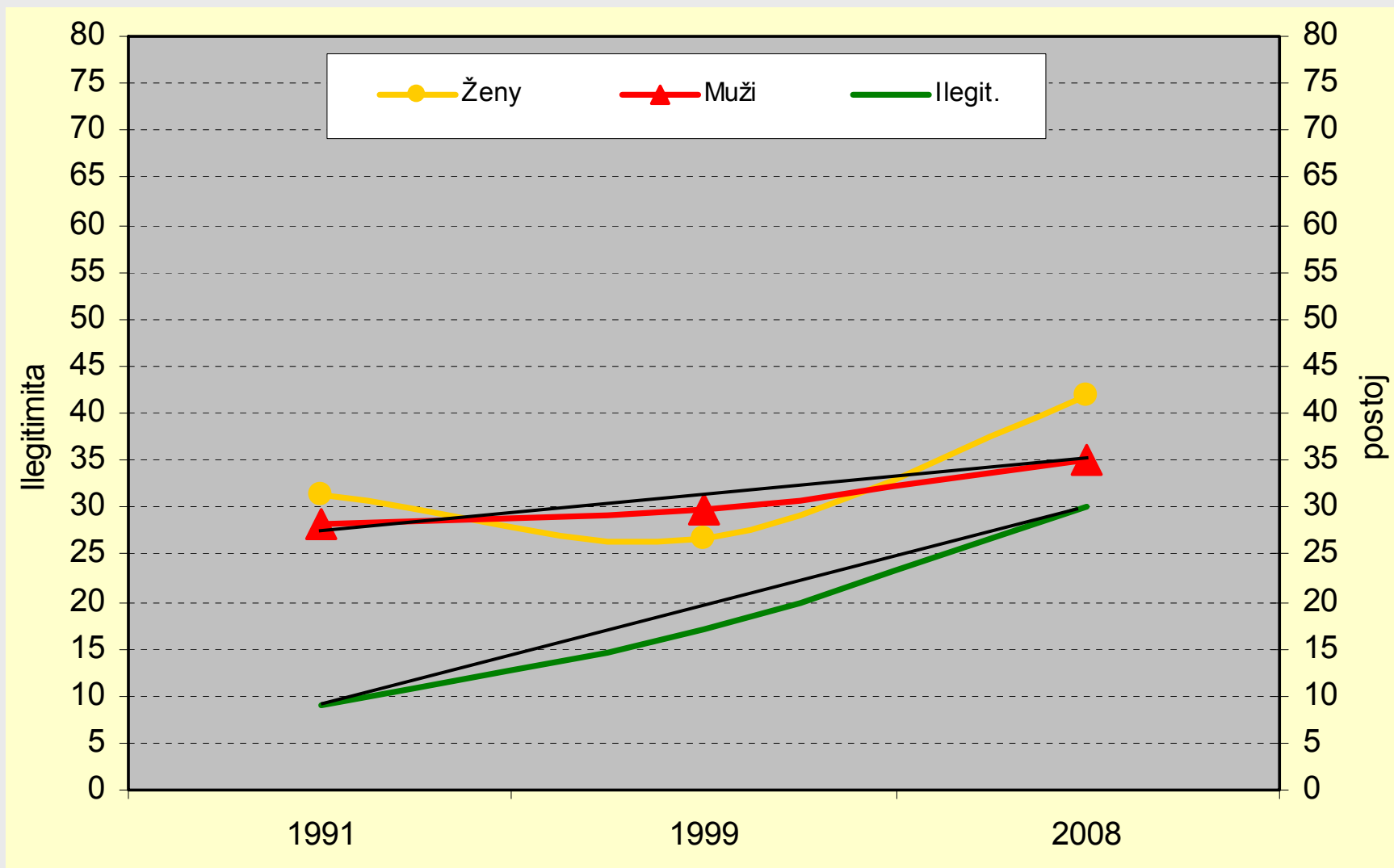
Obr. 16 Postoj k možnosti, aby žena měla dítě a vychovávala ho i bez muže (souhlas v %)

Obr. 17 Postoj k možnosti, aby žena měla dítě a vychovávala ho i bez muže (souhlas v %) podle pohlaví a míra illegitimity (v %), ČR

Obr. 18 Postoj k možnosti, aby žena měla dítě a vychovávala ho i bez muže (souhlas v %) podle pohlaví a míra illegitimity (v %), SR

Závěry

- Mezi hodnotami, postoji a míněními na straně jedné a demografickým chováním na straně druhé se jeví poměrně úzká souvislost jak v ČR, tak v SR.
- ČR a SR jsou si v trendech modernizačního hodnotového vývoje a demografického vývoje podobné, některé slovenské trendy jsou ale na nižší intenzitě – faktorem je zde s velkou pravděpodobností mnohem vyšší religiozita v SR než v ČR.

- Postojová data naznačují, že v průběhu 90. let v obou společnostech, české i slovenské, hodnotově odumíral starý demografický režim - naznačují to velmi nízké intenzity analyzovaných postojů v r. 1999.
- Od roku 2000 se usazuje nový demografický režim, který má mnohé charakteristiky druhého demografického přechodu.
- Při analýze demografických událostí je třeba brát hodnotové struktury v potaz – potřebujeme více longitudinálních hodnotových šetření

Děkujeme za pozornost